

УДК 657.622

Васильцова С.О.,
к.е.н., доцент кафедри економіки і маркетингу
Зубенко Е.О.,
магістр кафедри економіки і маркетингу
Татаренко А.Е.,
магістр кафедри економіки і маркетингу
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Vasytsova S.O.,
cand.sc.(econ), assistant professor at the
department of economics and marketing
Zubenko Ye.O.,
master at the department of economics and marketing
Tatarenko A.Ye.,
master at the department of economics and marketing
National Technical University
"Kharkiv Polytechnic Institute"

EFFICIENCY ESTIMATION OF ENTERPRISE WORK AND WAYS FOR ITS IMPROVING

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах діяльність кожного господарюючого суб'єкта є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, зацікавлених в результатах його функціонування. Основним інструментом для цього служить фінансовий аналіз, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити внутрішні і зовнішні відносини аналізованого об'єкту, охарактеризувати його платоспроможність, ефективність і прибутковість діяльності, перспективи розвитку, а потім за його результатами прийняти обґрунтовані рішення.

У даний час немає єдиної думки про те, яка методика краща при проведенні аналізу. Тому є необхідність класифікувати фактори ефективності господарської діяльності та систематизувати показники ефективності діяльності підприємства; провести розрахунки та аналіз показників ефективності роботи СК «ЕТАЛОН».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розглянувши аналіз показників ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах у різних авторів (Васильцова С. О. [1], Нагайчук Н. [2], Данильчук І. В. [3], Карпенко Г.В. [4], Мазур І.І. [5]), можна стверджувати, що у даний час немає єдиної думки про те, яка методика краще при проведенні аналізу. Багато фахівців у цій галузі вважають, що серед існуючих і використовуваних у нашій країні методик немає такої, яка б повністю відповідала всім вимогам, пред'явленим до неї суб'єктами фінансового аналізу.

Постановка завдання. Провести аналіз показників ефективності роботи СК «ЕТАЛОН» та визначити перспективи подальшого економічного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важлива роль аналізу показників ефективності роботи організації у підготовці інформації для планування, оцінки якості та обґрунтованості планових показників, у перевірці та об'єктивній оцінці виконання планів. Аналіз показників є засобом не тільки обґрунтування планів, а й контролю за їх виконанням. Планування починається і закінчується аналізом показників ефективності роботи підприємства. Аналіз показників дозволяє підвищити рівень планування, зробити його детально точним. Велика роль відводиться аналізу в справі визначення й використання резервів підвищення ефективності виробництва. Він сприяє ощадливому використанню ресурсів, впровадженню нової техніки і технології виробництва, попередженню надлишок витрат.

Компанії також необхідно сформулювати такі стратегічні цілі:

- забезпечення розвитку бізнесу (забезпечення потреб суспільства);
- зниження залежності від несприятливих факторів зовнішнього середовища, у тому числі – кризових явищ у економіці та суспільстві [1].

Головне завдання оцінки фінансового стану підприємства – своєчасно виявити й усунути недоліки у фінансовій діяльності, знайти управлінські рішення для поліпшення фінансового стану підприємства та уникнути його банкрутства [4].

Аналіз та оцінка ефективності діяльності підприємства – це завершальний етап аналізу фінансової діяльності підприємства, на якому ефективність чи неефективність приватних управлінських рішень, пов'язаних з визначенням ціни продукту, розміру партії закупівель сировини чи поставок продукції, заміна обладнання або технології і інші рішення повинні пройти оцінку з точки зору загального успіху фірми, характеру її економічного зростання, і зростання загальної ефективності [6].

Основними завданнями аналізу показників ефективності діяльності підприємства є:

- оцінка господарської ситуації;
- виявлення чинників і причин, що визначили стан;
- виявлення і мобілізація резервів підвищення ефективності господарської діяльності;
- підготовка та обґрунтування прийнятих управлінських рішень.

Однією з цілей оцінювання ефективності проекту в цілому є виявлення відповідності форм фінансування потребам проекту та навпаки [6].

Аналіз сучасного стану страхової компанії «Еталон» демонструє про певні здобутки та численні недоліки, які погіршують її економічний стан. Тому дуже важливо визначити чіткі орієнтири, які поліпшать якість страхової діяльності, збільшать частку страхових послуг, що сприятиме зростанню економіки компанії. Аналіз використання основних засобів за 2013-2015 рр. [7] показав, що компанія знаходиться не в задовільному фінансовому становищі, тому необхідно сконцентрувати свої зусилля на виявленні факторів ефективної господарської діяльності, які нададуть можливості у перспективному зростанні, а саме:

- 1) розробка кодексу про страхову діяльність;
- 2) збільшення рівня капіталізації;
- 3) збільшити платоспроможний попит фізичних та юридичних осіб на страхові послуги;
- 4) збільшити рівень виплат і страхового захисту;
- 5) збільшити довіру суспільства;
- 6) проводити якісну рекламну діяльність;
- 7) задовільний рівень кваліфікації кадрів;
- 8) збільшити рівень конкурентоспроможності.

По суті, у розпорядженні СК «Еталон» немає адаптованих методик оцінки вартості та й вибір методу оцінки вартості компанії повинен ґрунтуватися на цілях її проведення і визначатися суб'єктом, заінтересованим у її здійсненні. Цілі оцінки вартості страхової компанії відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Цілі оцінки вартості СК «Еталон»

Суб'єкти	Цілі
Для страхової компанії як суб'єкта підприємницької діяльності	формування системи економічної безпеки
	розробка планів і стратегій розвитку компанії
	оцінка ефективності діяльності компанії
	випуск акцій і визначення реальної вартості однієї акції
	оцінка ефективності менеджменту
Для власників (акціонерів) страхової компанії	обрання варіанта розпорядження власністю
	складання об'єднаних і передавальних балансів при проведенні реструктуризації
	обґрунтування ціни купівлі-продажу компанії чи її частки
	встановлення розміру виручки у разі ліквідації компанії

Джерело: <http://www.etalon.ua/>

Таке групування цілей показує, наскільки різними вони можуть бути, що і зумовлює необхідність вибору адекватного методу оцінки вартості капіталу СК «Еталон». Але при цьому цілі оцінки визначають види вартості, а це вже напрями подальших наукових досліджень.

Безумовно оцінка вартості капіталу і оцінка страхового бізнесу матимуть свою специфіку, яка витікає зі специфіки страхової діяльності.

Виділимо такі особливості страхових компаній, які мають вплив на їх вартісну оцінку:

- по-перше, страхові компанії не мають значних матеріальних активів у вигляді устаткування, як правило, у них є лише власні або орендовані приміщення й засоби оргтехніки;
- по-друге, фінансовий капітал страхових компаній характеризується високою оборотністю й нерівномірністю надходження грошових потоків у вигляді страхових премій, а також грошовими відтоками у вигляді страхових виплат і комісій;

- по-третє, поняття «балансовий прибуток» багато в чому для страхових компаній має умовний характер через наявність такого «віртуального показника», як відрахування в страхові резерви [2].

До наведеного вище можна додати, що специфіка страхової діяльності пов'язана:

- кошти за надання страхової послуги надходять авансом;

- отримуючи кошти наперед, страхова компанія має можливість управляти ними і отримувати додатковий прибуток;

- прибуток може бути отриманий і за рахунок перевищення надходжень страхових премій над виплатами і витратами, пов'язаними зі страховою діяльністю компанії;

- страхові компанії, зважаючи на високий ризик, пов'язаний з їх діяльністю, повинні підтримувати розмір страхового фонду, який забезпечуватиме їм достатню платоспроможність.

Виділимо такі особливості страхових компаній, які мають вплив на їх вартісну оцінку:

- вартість окремих елементів власного капіталу страховика;

- вартість окремих елементів залученого капіталу страхової компанії;

- оцінка середньозваженої вартості капіталу страховика.

Вартість кожного елемента капіталу страховика різна і формується під впливом різних факторів, а загальна вартість капіталу компанії представляє собою середнє значення одноелементних вартостей капіталу, зважених пропорційно кожному виду капіталу, що використовується [3].

Щодо окреслених проблем можна визначити такі пропозиції до розв'язання:

- залучення коштів страхових фондів на потреби інвестиційних вкладень;

- залучення страхового ринку для вирішення питань соціальної політики держави;

- підвищити рівень капіталізації підприємств та висунути вимоги щодо наповнення статутних фондів реальними грошима для підвищення надійності страхових компаній;

- розробити ефективні механізми захисту інтересів страхувальників;

- підвищити якість рекламної діяльності;

- провести перекваліфікацію кадрів;

- скоротити не кваліфікованих спеціалістів, натомість набрати штат кваліфікованих робітників;

- підвищити рівень виплат і страхового захисту;

- вдосконалення системи перестраховування;

- забезпечити механізм формування страхових резервів страховиками на випадок виникнення кумулятивних ризиків.

Пріоритетними напрямками розвитку добровільного страхування є: страхування життя, добровільне медичне та пенсійне страхування, страхування від нещасних випадків. Поряд із зазначеними умовами, подальший розвиток добровільного страхування значною мірою визначатиметься:

- терміном і масштабом перспективного запровадження податкових вилючень для громадян, що страхують життєво важливі майнові інтереси, пов'язані з життям і здоров'ям, володінням, користуванням і розпорядженням житловими приміщеннями та домашнім майном;

- забезпеченням більшої інформованості потенційних страхувальників про діяльність страхових компаній і послуги, що ними надаються, організацією роз'яснювальної роботи про механізми пенсійної реформи, пропагандою досвіду розробки й реалізації пенсійних програм.

Стратегічний план компанії має бути довгостроковим за метою діяльності, але досить гнучким за методами досягнення мети. Приблизно кожні півроку його доцільно коригувати залежно від зміни ділових і соціальних обставин, аналізуючи динаміку макроекономічних показників, що характеризують темпи економічного зростання (спаду), рівень інфляції та безробіття, структурні зміни в економіці, умови оподаткування юридичних і фізичних осіб тощо. Зауважимо, що серед змін, які відбуваються нині в Україні, найістотніше вплинути на подальшу долю страховиків можуть такі – здійснити приватизацію майна. Це зумовлює підвищення страхового інтересу як щодо захисту майна, так і щодо страхування відповідальності підприємств. Потрібно намагатися насамперед охопити страхуванням ризики засновників та акціонерів компанії. Це сприяє швидшому започаткуванню та подальшому розвитку страхової діяльності, підвищує довіря до нового страховика, що дуже важливо для зміцнення його позиції на страховому ринку.

Загальна стратегія компанії відпрацьовується групою експертів і має бути схвалена вищим керівництвом ще до здійснення перших інвестицій. Ставиться реальна мета перед компанією, визначаються етапи її досягнення і способи контролю за ходом виконання завдань. Визначається коло фахівців, які обійматимуть ключові посади. Продумується система набору та професійної підготовки персоналу.

Надзвичайно важливе значення для ефективної реалізації стратегії страховика має бізнес-план [8]. Його мета – конкретизувати діяльність компанії на найближчу перспективу (3–5 років) згідно з

потребами ринку і можливостями мобілізації для цього відповідних ресурсів. Подати з цього приводу економічне обґрунтування компанії, яке містить дуже обмежений перелік показників, а саме: види страхування, кількість договорів страхування, страхова сума, страхові платежі, страхові відшкодування, відрахування до резервів, витрати на ведення справи, прибуток від страхової діяльності. В бізнес-плані страховик повинен:

- визначити конкретні напрямки діяльності компанії, цільові ринки і своє місце на них;
- сформулювати ту частину стратегії компанії (і тактику її досягнення), яка припадає на період дії бізнес-плану;
- виявити відповідність наявних кадрів компанії, умов мотивації їхньої праці вимогам досягнення поставленої мети;
- оцінити фінансовий стан компанії з погляду можливостей реалізації її місії;
- передбачити можливі перешкоди на шляху до мети [8].

За наявності грамотно складеного бізнес-плану керівники мають змогу досконало вивчати перспективи розвитку компанії, координувати зусилля, спрямовані на досягнення мети, визначити систему показників, необхідних для контролю за діяльністю компанії, готувати її до можливих змін у ринковій ситуації, чітко формулювати обов'язки відповідальних осіб.

Проаналізувавши ціни на послуги страхування в інших компаніях та СК «Еталон» [7], можна сказати, що саме у СК «Еталон» ціни нижчі від інших.

Саме тому для підвищення ефективної роботи підприємства рекомендуємо розробити якісну рекламу на один рік. Перш ніж рекламувати себе, необхідно обрати такі рекламні носії, які дадуть змогу максимально поширити інформацію компанії, та будуть мати вигідну для компанії вартісну оцінку. Ми пропонуємо зупинитися на таких рекламних носіях, як газети, лайт - бокси в метро, радіо та промо-байки.

Проаналізувавши кількість страхувальників за наступний рік, ми зробили висновок, що завдяки запропонованій методиці кількість страхувальників компанії збільшилося. Тобто показники ефективної роботи підприємства поліпшилися: показник чистого дисконтованого доходу збільшився на 48403грн., норма рентабельності збільшилася на 2,5 одиниці.

Висновки з проведеного дослідження. Розроблена класифікація факторів ефективності господарської діяльності надала можливість систематизувати проблеми компанії, виявити шляхи їх вирішення та за рахунок цього збільшити її прибутковість. Розглянута методика щодо аналізу показників ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах є елементом управління, сприяє ефективному використанню фінансів підприємства. Це практичний інструмент оцінки надійності як потенційних партнерів – страховиків, так і клієнтів компанії, оскільки відривати одних від інших не можливо так як, дані бухгалтерської звітності не дозволяють скласти цілісну картину фінансового становища підприємства, що є найважливішою характеристикою ділової активності й надійності підприємства.

Результати дослідження можуть бути використані в сфері страхування та інших сферах надання послуг. Ці методичні рекомендації дадуть можливість збільшити обсяги продажу і, як наслідок, збільшення прибутку підприємства.

Література

1. Васильцова С.О. Методичні засади формування портфеля інноваційно - інвестиційних проектів / Васильцова С.О., Лисиця Т.Є. // Вісник НТУ «ХПІ». – Х. : НТУ «ХПІ», 2014. – № 64' (1106). – С. 130-135.
2. Нагайчук Н. Оцінка вартості капіталу страховика / Н. Нагайчук // Економіка і регіон. – 2009. – №1. – С. 199–202.
3. Юлдашев, Р.Т. Российское страхование: системный анализ понятий и методология финансового менеджмента. [Текст] / Р.Т. Юлдашев, Ю.Н. Тронин. – М. : «Анкил», 2000. – 448 с.
4. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г. В. Карпенко // Економіка держави. – 2010. – № 1. – С. 61–62.
5. Мазур И.И. Управление проектами / И.И. Мазур; ред. И.И. Мазур, В.Д. Шапиро. 10–е изд. – М. : Омега–Л, 2014. – 960 с.
6. Васильцова С.О. Визначення соціально-економічної ефективності портфеля реальних інноваційно-інвестиційних проектів / С. О. Васильцова, Р.Г. Майстро // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ": зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Х. : НТУ "ХПІ". – 2014. – № 64'(1106). – С. 101–106.
7. Електроний ресурс компанії «Еталон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etalon.ua/>
8. Ридинг К. Стратегическое бизнес-планирование. Динамическая система повышения эффективности обеспечения конкурентных преимуществ / К. Ридинг. – [пер. с англ.]. – [ред. В.М. Попов]. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2005. – 320 с.

References

1. Vasylytsova, S.O. and Lysytsia, T.Ye. (2014), "Methodical bases of the formation of a portfolio of innovative and investment projects", *Visnyk NTU "KhPI"*, Kharkiv, Ukraine, no. 64 (1106), pp. 130-135.
2. Nahaichuk, N. (2009), "Valuation of capital insurer", *Ekonomika i rehion*, Ukraine, no 1, pp. 199–202.
3. Yuldashev, R.T. (2000), *Rossiyskoe strakhovaniye: sistemnyy analiz ponyatiy i metodologiya finansovogo menedzhmenta* [The Russian insurance: a systematic analysis of the concepts and methodology of financial management], "Ankil", Moscow, Russia, 448 p.
4. Karpenko, H.V. (2010), "Ways of improving the financial condition of the company", *Ekonomika derzhavy*, no. 1, pp. 61–62.
5. Mazur, I.I. (2014), *Upravleniye proyektami* [Management projects], 10-e izd., Omega – L, Moscow, Russia, 960 p.
6. Vasylytsova, S.O. and Maistro, R.H. (2014), "Determining the socio-economic efficiency of the portfolio of real innovation and investment projects", *Visnyk Nats. tekhn. un-tu "KhPI": zb. nauk. pr. Temat. vyp.: Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnystva*, Kharkiv, Ukraine, no. 64 (1106), pp. 101-106.
7. Electron resource company "Yetalon", available at: <http://www.etalon.ua/> (access date September 20, 2016)
8. Reading, C. (2005), *Strategicheskoye biznes-planirovaniye. Dinamicheskaya sistema povysheniya effektivnosti obespecheniya konkurentnikh preimushchestv* [Strategic Business Planning: A Dynamic System for Improving Performance & Competitive Advantage], Translated by V. M. Popov, Balans Byznes Buks, Dnepropetrovsk, Ukraine, 320 p.

Рецензент: д.е.н., професор НТУ «Харківський політехнічний інститут» А.І. Яковлев

УДК 657.47:65.012.12

Гриб С.В.,
викладач кафедри управління персоналом і менеджменту
Харківський інститут бізнесу і менеджменту

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИТРАТ РОСЛИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Gryb S.V.,
lecturer at the department management
of the personnel and management
Kharkiv Institute of Business and Management

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE ANALYSIS OF COST EFFECTIVENESS IN CROP PRODUCTION AT AGRICULTURAL ENTERPRISES

Постановка проблеми. На всіх етапах розвитку ринкових відносин одним із ключових завдань управління підприємствами будь-яких організаційно-правових форм та сфер діяльності залишається забезпечення високої ефективності витрат. Не виключенням є й сільськогосподарські підприємства. Забезпечуючи близько 12% ВВП країни, залишаючись надійним джерелом валютних надходжень через реалізацію експортного потенціалу, сільське господарство, проте, характеризується нестабільністю результатів господарювання на рівні окремих підприємств. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення теоретико-методичного базису прийняття управлінських рішень щодо підвищення економічної ефективності витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Витрати, будучи однією з найважливіших економічних категорій, протягом тривалого часу залишаються об'єктом уваги науковців та практиків з бухгалтерського обліку, фінансів, управління, економічної теорії, економіки підприємств тощо. Економічну природу витрат досліджували С.В. Мочерний, А.В. Череп, Ю.С. Цал-Цалко, А.М. Турило, Т.Г. Маренич, О.В. Гаврильченко. Проблеми організації обліку витрат висвітлювали в своїх працях